

Badische Landesbibliothek Karlsruhe

Digitale Sammlung der Badischen Landesbibliothek Karlsruhe

Speculum animae peccatricis

Jacobus <van Gruitrode>

[Köln], [um 1493]

Ca. III

[urn:nbn:de:bsz:31-293388](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:bsz:31-293388)

Unde Boetius. iij. de psola. philo. Homo pbus pbitate
deserta in beluā cōuertit. Et philo. in ethicis dī. q̄ est peior
q̄ bestia. q̄bus cōcordat David dicēs: Hō cum in honore
esset. i. in gratia gratū faciente nō intellexit cōparatus est in
mētis insipientibz et silis factus est illis Septimo et ultimo
et pctis nascit̄ diaboli seruilis filialitas Un̄ pmo Joh. iij.
Qui facit pctm̄ a diabolo est. p̄ his oibus o infelix peccator
miserere aie tue et noli pctm̄ inducere sup̄ eam. sed que legi/
sti tanta mala. offensa videlicet dei. leticia inimici et damna
propriuz memorare. agnosce igit̄ o hō q̄ nobilis est aia tua
q̄ gratia fuerūt illa vulnera eius. pro q̄bus necesse fuit illū
dñm vulnerari. si nō essent hec ad mortē eternā nunq̄ p̄ eo
remedio dei filius mortuus esset. noli ergo vilipēdere
aie tue passionē. cui a tāta maiestate tantam vides exhiberi
cōpassionē. fudit ip̄e lachrimas p̄ te. laua et tu per singulas
noctes lectuz tuū cōpunctione et lachrimaz. assiduitate. fu
dit ip̄e sanguinē pro te. funde et tu tuuz quotidianā cordis
afflictionē. noli attendere qd̄ caro velit sed qd̄ spūs possit.
Nā vt dī Grego. vii. caro ad tps̄ suauiter uiuit inde spūs in
eternum cruciat̄. et quo plus caro punitur in hac vita tanto
plus gaudebit in futura Aug. Voluntarie nunc postpona
mus p̄ xpo q̄nq̄ dūmittenda: ne qd̄ absit. p̄ trāsitorijs amit
tamus eterna si em̄ tibi diceret̄ carnis voluptatibz frueri si
cur placet. ea tñ cōditione q̄ tibi postea oculi eruant̄. seu q̄
omne solaciuz tollat̄ tibi toto tpe vite tue et q̄ in fame et siti
et in om̄i cruciati et miseria viuas nunq̄ tale bonuz habere
velles. vt post illud tot̄ damna susciperes et qd̄ tota hec vi/
ta vbi nec mensis est nec vnus dei vel hore spacium ad il
lius eterne infelicitatis inferni compationē. cui neq̄ finis ē
neq̄ pena similis inuenitur Hec Augustinus

De penitētia cito faciēda. Ca. iij.

Si non accipit crucē et seq̄tur me nō est me dignus
Dat. xiiij. Per hanc crucem p̄ma designat̄ quam
de necessitate quilibet peccator debet suscipere et p̄
seueranter tolerare si in eterna beatitudine cupit regnare cu
xpo. Unde Hiero. in eplā ad Susannam. Necessaria ē pe

nitentia que aut equet crimina aut certe excedat. et Augusti
nus quisque desiderat saluari. qui quod post purum baptismum
traxit. oportet quod abluat saltē lacrimis mentis. Sed forte di
ceres durus est h sermo non possum mundum spernere et carnem
meam odio habere et castigare: audi non meam sed gloriosi
Hieronymus responsionē sup hoc impossibile est ait ut quis
presentibus et futuris fruatur bonis ut hic ventrem ibi men
tem impleat. ut de dilitijs ad delicias transeat. ut in utroque
seculo vicijs in celo et in terra appareat gloriosus. Quam Hiero
nimum sententiam confirmat beatus Gregorius dicens. Multi
cupiunt euolare de lenicia ecclie presentis vite ad gaudia para
disi. sed nolunt carere oblectamentis mundi. vocat eos gra
tia christi. sed reuocat eos concupiscentia seculi. cupiunt mori mor
te iustorum sed nolunt viuere vita coram. hi in eternum peribunt.
quod opera illorum sequuntur illos. Item Bernardus. Austeritas
conuersationis beati Iohannis baptiste peccatoribus deliciosis
durus est nuncijs eterne mortis. Quid enim irrationales ferere
patria terre insanimus cum illo quo inter natos mulier. nemo
surrexit maior. innocentissimum corpus suum sic afflixit et nos
indui preciosis vestibus festinamus et splendide laute dilica
teque epulari. non sic impij non sic itur ad astra. Denique recorda
re pabole vel hystorie de diuite que dominus fuit tantarum opum. que pur
pura indutus et bysso vnam gutta aque non potuit obtinere
pro sue refrigerio lingue cum esset in ardore. necessitate con
stitutus hec recordare amice mi et age penitentiam dum tempus
est. Nam inquit Gregorius. Deus et si penitentiam tantam veniam spo
sponderit peccanti tamen crastinum diem non promittit. Penitentia igitur erit
preterita mala deplangere et plangenda iterum non committere et pro
positum committendi habere. Unde Augustinus in suis soliloquijs
Inanis est penitentia quam sequens culpa conueniat nihil presunt la
menta si expleant peccata. nihil valet a malis veniamque posse
re et mala denuo iterare. Sed per ampliore declaratione. No
ta que tres sunt partes integrales penitentie. scilicet cordis contritio. oris
confessio. et operis satisfactio. quam enim deum tribus modis
offendimus. delectatione cogitacionis. imprudencia locutionis
et supbia operis. et que contraria contrarijs curantur. tribus

modis oppositis satisfacimus delectationi cogitatiois op/
ponendo contritionē imprudētie locutionis confessionē. su
perbie operis opponendo satisfactionē. de contritione autē
p̄mo videamus Unde contritio est dolor p̄ peccatis volū/
tate assumptus cū proposito abstinendi cōfitendi et satisfā/
ciendi. Et dicit Bern. triplex habet esse dolor iste: acer aci/
or et acerrimus. acer debet esse qz dñm deum nostrz et crea/
torē omnīū offendimus Acrior qz patrē nostrz celestē q̄ nos
multipliciter pascit impugnamus. et in hoc peiores canibz
sumus q̄ pascētes se diligūt et sequunt̄: Acerrimus qz redē
prozē nostrz q̄ nos redemit pp̄rie sanguine. et a peccatorum
vinculis liberavit et a crudelitate demonū et acerbitate gebē
ne erupit q̄stum in nobis itez crucifigimus: Sed de tribz
debemus dolere. scz de commisso pctō et de amisso tpe. De
virtute et qualitate hmōi cōtritionis sicut Aug. Plus va/
let contritio q̄ totius mūdi pegrinatio. Itē quedā glosa sup
psal. Ad dñz cū tribularer. nescit dñs differre indulgētā cū
ppunctū corde sibi senserit supplicare Et Criso. Sola ē cō
pūctio q̄ aīaz horrescere fac̄ purpurā. desiderare caliciū ama
re lacrimas. fugere risum. Itē nihil cōglutinat et vnit deo
vt lacryme penitentis. Contra vero vt ait Aug. Acrio
res dyabolo dolores non infigimus q̄ cum plagas pctōz
nostrōz cōfitendo et penitēdo sanamus Sed heu cum tan
ta bona per p̄niam cōsequamur. pauci tñ p̄niam agunt de
quo dñs cōquerit dicēs per Hieremiā dicentē. Nemo q̄s
bonū est loquit̄ Nullus est qui agat p̄niam sup peccato di
cens. qd̄ feci Scdm̄ videlicet cōfessio solet describi sic. q̄ ē
legitima corā sacerdote peccatorz declaratio: vnde ethimo
logizat̄ cōfessio quasi filis vel ex toto vel vndiqz fassio. nam
vere confitētur qui totuz fatetur. vel vt dicit Isidorius libro
ethimo. Cōfessio est p̄ quā latens morbo anime sub spe ve
nie cōsequēde in dei laude apitur De cuius virtute inquit
Ambro. sup psal. Beati immaculati Lessat vindicta diui/
na si cōfessio p̄currat humana. Et Cassiodorus super psal.
Cōfiteant̄ tibi populi deus. Illis nō iudex sed aduocatus
est xp̄us. qui se pp̄ria cōfessione damnarunt: et Leo Papa

Non remanet iudicio condemnandū. quod fuit in cōfessione
purgatum. **Et Augustinus** in libro de penitentia. **C**onfessio est salus animarū. dissipatrix vicioꝝ. restauratrix virtutum. oppugnatrix demonū. quid plura obstruit os inferni. portas aperit paradisi. **P**ro his oibus karissime iuxta consilium **Ma. Dic** tuas iniq̄tates et iustificeris: iniq̄tates iusticie confessio peccatoꝝ. oportet eñ te cōfiteri omnia tua peccata quoz memoriā habes integre vni sacerdoti de his te absoluedi potestate habenti. ita q̄ non vnā ptem tñ tuozum peccatoꝝ vni sacerdoti dicas et alterā alteri. q̄ neuter sacerdos posset tibi sic confitēti dare remediū. ideo dicit **Bern.** Qui confessionem suam diuersis confessoribus diuidit venia caret. execranda namq̄ fictio est pctm̄ diuidere et superflue tenus radere et nō intrinsecus eradicare. et tales recipiunt excommunicationē pro absolutione. maledictionē pro benedictione. **T**alis namq̄ diuisio confessionis fit p̄ ypothesim. q̄ graua peccata dicūt ignotis sacerdotibz illi (cū quo versant) leuioꝝa narrāt. **D**e quibz dicit **Augu.** et ponitur in decretis. **Q**ui cōfessionem diuidit laudandus nō est: quod vni celat alteri reuelat. quod est seipsum laudare et ad ypocrisim tendere. **S**atisfactionem (quaz **Augustinus** discutit) discutiamus tanq̄ penitētie terciā ptem: inquit enim **S**atisfactio est peccatoꝝ causas excidere et eozum suggestiōibus aditum non indulgere. **N**am vt dicit beatus **Gregorius** **N**equaq̄ satisfacimus si ab iniquitate cessamus nisi voluptates (quas diligimus) cū econtrario oppositis lamentis insequamur. **E**t ait **Crisosto.** **Q**ualis precessit offensio talis debet insequi conciliatio tam pronus ad lamenta. quanto fuisse pronus ad culpaꝝ. qualis fuerit tibi ad peccandum intentio: talis sit tibi ad penitendum deuotio. graua peccata graua lamenta desiderant. **Q**uia vt dicit **Lucebius** episcopus. **N**on leui intentiōe agendū est vt debita illa redimanē q̄bus mors eterna debetur: nec pauca opus ē satisfactiōe p̄ malis illis p̄pter que paratus ē eternus ignis. **S**ed heu mlti statim fatigant in hac vita et a via satisfactiōis re

tro aspiciunt cū vxore **L**oth. **C**ontra quos **B**ernardus in quodaz sermone ait **Q**ui pfecte senserit onus peccati anime lesionē. ille aut parum senserit aut oīno non senserit cor poris penā: nec reputabit laborē quo peccata nouerit dele ti preterita cauēs futura **E**t **A**ugustinus sup psal. **S**ūt ml ti quos peccare nō pudet. agere tñ pñiam puderet. **Q** in cre dibilis infama de vulnere non erubescēs. nōne vulnus feti dum ⁊ putridum est. cōfuge ergo ad medicū. age pñiaz dic **I**niquitatē meā ego cognosco ⁊ pctm̄ meū ptra me est sem per **T**ibi soli peccaui. qz tu solus sine peccato es. **C**onsistit autem satisfactio in tribus. in oīone. elemosina. et ieiunio. vt iste temarius nūerus ptra illō nephariū diabolicū pctm̄ apponaf. oīo cōtra superbā. ieiunū cōtra carnis ꝑcupiscē tiam. elemosina cōtra auariciā **V**el sic. **O**mne pctm̄ vel in deum cōmittit. ⁊ cōtra hoc ordinat oīo: vel in pꝑrimuz. et cōtra hoc ordinat elemosina. vel in nobis in seipos. et cōtra hoc ordinat ieiunū **E**t propter ampliorē satisfactionis de clarationē modicuz de elemosina tangamus: dī nempe ab elemon qd est misericordia. ⁊ syua quod est mandatū quasi mandatū misericordie. ⁊ scribendū est p e: solet etiā scribi p y. ⁊ tunc dicit mandatū dei **I**pse em̄ proprio ore eā manda uit fieri **V**n̄ **H**ieremias **D**ate elemosinas ⁊ ecce om̄ia sunt munda vobis **V**el aliter elemosina dī ab ely qd est deus ⁊ moys aqua quasi aqua dei. sicut em̄ aqua extinguit ignem sic elemosina pctm̄: hec catholicon **S**unt aut̄ tria ꝑcipue q nos ad elemosinā ⁊ opa pia debent puocare. **P**rimū qz mi sericordia redimit culpā. puer. xvi. **M**isericordia ⁊ verita te redimit iniquitas **E**t **D**aniel. iij: dī qz mulier q cōgregauit in domo sua vasa vacua nō pauca paz olei quod habuit in omnia vasa diuisit. ⁊ sic creuit oleū p quod mulier a credi toribz liberat **V**asa vacua sūt paupes quos in domo debe mus ꝑgregare **I**sa. liij. **E**genos vagosqz induc in domum tuaz: paz aut̄ olei p om̄ia vasa distribuit **I**uxta illud **T**ho bic. iij. **S**i exigū tibi fuerit etiā exigū libenter impartiri stude. **T**unc oleū misericordie crescit cū p meritū et gratiā anima peccatrix creditori deo de peccatis suis satisfacit.

Secundo elemosina tpalia bona multiplicat. **Uñ Grego.**
in dyalogo Terrene substantie (per hoc q̄ paupibus distri-
buñt) multiplicant. **Exemplū habemus. iij. Regum xvii.** in
vidua que **Selyam** pavit. cui ppter hoc dñs farina z oleuz
multiplicauit. p̄ quod dat̄ intelligi q̄ paupes magis pascūt
elemosinarios q̄ ecōtra. **Tercio elemosina** siue opus mise-
ricordie in morte elemosinariū custodit et aiām eius cuiz cla-
ritate ad regnum celoz perducit. **Unde d̄t Ambro.** Sola
misericordia comes est defunctor. **Q̄ q̄ bonus q̄ necessa-**
rius morienti comes elemosina noli ergo talē famulum di-
mittere vel talem aduocatu z postergū relinquere. sicut illi q̄
res suas auare retinentes nihil in vita sua p̄ manus propri-
as paupibus distribuūt. siles sūt illi q̄ postergū vult porta-
re lucernā. cum dicat. **Eccl̄i.** amico tuo. i. xp̄o vel anime tue
vel pauperi. ne dicas vade et reuertere et cras dabo tibi. cū
statim possis dare. **Unde sciēdū q̄ diues a** (quo petitur ele-
mosina) debet considerare tria. **Primo** q̄s eam petit. q̄ ipse
met dñs deus in tantū dilexit paupes q̄ quicqd pauperi fe-
ceris ppter amorē suū reputat sibi factum. **Mat. iij.** Quod
vni ex minimis his fecistis. mihi fecistis. petit ergo elemosi-
nam p̄ pauperē suū dñs. a quo diues in oratione quotidiana
petit regnū. z ideo cum pauperi negat elemosinā diues
timere debet q̄ deus nō exaudiat eum cum petit ab eo reg-
num celoz: dicit̄ em̄ p̄ucr. xxi. **Qui obturat aurē ad clamo-**
rem paupis. et ipse clamabit et non audiet. Sc̄do habet di-
ues cōsiderare qd petit deus qñ elemosinā in suis pauperi-
bus petit. petit vtiq̄ non nostrz sed suum. et ideo ingratus ē
valde deo: q̄ pauperi negat necessariā elemosinā cum de ci-
bis dei habeat abundāter. z hoc cōsiderauit **David** qui p̄ri-
mo **Paral. xxix.** dixit. **Tua sūt oia dñe et que de manu tua**
accepimus dedimus tibi. petit reuera p̄ pauperē suū deus
non ad dandū sed mutuandū. nec ad triplum sed ad centu-
plum vsuras **Uñ Aug.** **Q̄ hō quid feneratis homini. fene-**
rare deo vsuras et centuplum accipias et vitam eterna z pos-
sidebis **Et** idcirco nimis est ingratus: q̄ ad tales vsuras nō
vult comodare deo: ad quales mutuares iudeo vel sarace/

no. Pro his omnibus karissime thesaurisa tibi pauperes
in celo tanq̄ in tuto loco. opera misericordie faciendo. non
in terra. cor auari est quasi fouea sine fundo. et quo plus reci-
pit plus concupiscit. vt nunq̄ videatur impleta. **Iuxta illud**
Ecc̄l. septimo. Auarus nunq̄ implebitur pecunia. Attēde
q̄ cor sequitur thesaurum. ve autem illi qui in terra thesau-
risat. qui per p̄sequens cor suum in terra tali periculo exula-
bit illic. ergo dixit Crisostomus Congrega substantiam tu-
am vbi patriam tuam habes. qui em̄ collocat thesauruz su-
um in terra non habet quid speret. quid enim accipiet in ce-
lo vbi nihil habet repositum. illud soluz tuuz reputa q̄ pau-
peribus erogasti. non enim sunt hominis bona que secum
deferre non potest. vt inquit Ambrosius: Nihil tantū com-
mendatur q̄ miseratio charitatis. non memi me legisse ma-
la morte mortuum qui libenter exercuerit opera pietatis.
Et Leo papa. Ad dominum integros fructus premitit a-
quo nunq̄ pauper tristis recessit. tanta est virtus misericor-
die vt sine illa alie virtutes (si sint) prodesse non possunt. q̄z
uis enim quis fidelis sit. castus et sobrius et maioribus ali-
is virtutibus predictis: si tamen misericors non est miseri-
cordiam non inueniet. Hec in fauorem pauperum de virta-
tibus elemosine et operum misericordie dicta sufficiant.
Nunc ad propositum redeamus: Qui non accipit crucem
suam et sequitur me non est me dignus. Ista cruz peniten-
tie cito est assumenda in tempore iuuentutis. quia tunc ho-
mini magis prodest. et deo magis placet: Juxta illud Ecc̄l.
secundo. Memento creatoris tui in diebus iuuentutis tue
Item dicit idem. Fili ne tardes conuerti ad dominum ihe-
sum christum: et ne differas de die in diem. subito enim ve-
niet eius ira. et in tempore vindicte disperdet te. Sed con-
tra hoc salubre sapientis consilium dyabolus; immittit ho-
mini malam spem longioris vite dicens. iuuenis es: viues
et facies penitentiam et ibis ad confessionem. multi nimis
credunt isti aduocato. quia re promittunt sibi longā vitā. p-
ponentes se in senectute emendare. quos mors repētina ra-
pit et danantur. Unde dicitur Ecclesiastici vicesimo/

nono capitulo: Repromissio nequissima multa perdit. Est ergo notandum q̄ talis repromissio dyaboli longioris vite et senectutis penitendi nequam est. quia contra ius et rationem. Nequior. quia contra ipsum peccatorem. Sed nequissima. quia contra dei bonitatem. q̄ sit neq̄. et contra ius et rationem apparet tribus exemplis. Primum est. quia qui haberet decem asinos et totum imponeret debilitati. faceret contra iusticiam et rationem. sic ille q̄ totum onus penitentie peccatorum que commisit in quatuor etatibus. adolescencia. iuuentute. virilitate. et senectute. vult soli senectute imponere quando iam debilis est et non potest laborare. talis meretur maledictionem. sicut dicit zacharie p̄mo capitulo **M**aledictus homo qui habet in grege suo masculum et immolat debile domino. sic est ille qui fortitudinem sue etatis transiit et debilitatem senectutis sue proponit immolare deo. **I**ndorus qui tempus congruum penitentie perdit frustra ante dei ianuam cum precibus venit. **S**ecundum exemplum est qui non posset leuare minus onus quando multo fortior est et potentior. et vellet illud leuare quando multo maior esset et ipse debilitior factus fuisset. merito stultus et iniustus reputaretur. sic est de illo qui onus peccatorum et penitentie quando minus est et ipse fortior. scilicet in iuuentute non vult portare et credit melius portare quando onus erit augmentatum et ipse debilitior factus est. et assimilatur isti stulto de quo in vitaspatruz dicitur q̄ scindebat ligna et de illis faciebat sarcinam et postea temptabat leuare: et cum videbat q̄ non poterat de facili portare. iterum scindebat alia ligna et apponebat ad sarcinam et postea temptabat: et quanto plus ponderabat tanta plura addebat. **S**ic faciunt peccatores quando primo sumunt pondus peccatorum et penitentie status deponunt: et peccata peccatis addunt **Q**uia sicut inquit beatus Gregorius. peccatum quod per penitentiam non deletur mox suo pondere ad aliud trahit. **T**ercium exemplum. **U**lle q̄ per totam vitam suam cum magnis custodibus parat sibi domum ubi non intenderet morari villo modo et domum quam optat et cupit perpetuo habitare destrueret pro posse suo. ta

lis aperte facere contra rationē et merito stultus et infamis
deberet reputari. sic etiam est peccator qui vsq; ad mortem
differt conuerti. ipse enim p totam vitam suam parat domū
suam in inferno: cum tamen nullo modo velit ibi habitare
ideo timeat sententiam Pauli dicentis Qui facit contra cō
scientiam edificat ad gehennam. Secundo q̄ ista longi/
oris vite pmissio nequior sit cōtra ipsum peccatorem appa
ret per duo exempla. Primum est: quia qui plus se diligeret in
firmum q̄ sanum. seruū q̄ liberum. nihil habentem q̄ omni
um bonoz participem. talis iniquus esset contra seipsum. ta
lis est peccator qui tardat agere penitentiam. quia plus dili
git se esse in peccato quod est infirmitas; spiritualis vel po
tius mors dicenda est. vel intantū peccator impius est con
tra seipsum eo q̄ magis se diligit mortuum q̄ viuum. seruū
q̄ liberum. malū q̄ bonum. Unde dicit Iohānes in sua ca
nonica. Qui facit peccatum seruus est peccati. Et Augusti
nus Bonus homo (etiā si seruit) bonus est. malus homo
(etiā si regnat) famulus est et seruus. sed qd̄ est peius tor do
minoz. suus quot vicioz. Secundum exemplū Ille qui de
beret magnam pecuniam ad vsuras que cresceret quotidie
nec posset persoluere et tamen tardaret quātum posset talis
homo faceret contra seipsum. sic est in proposito morari in
peccatis quantum debitum currit ad vsuras. quanto ho
mo diutius fuerit in peccato tanto plus soluet de pena Apo
calips. deūmasexto Quātum se glo rificauit in delicijs fuit.
tū date ei tormentum et luctum: Tercio q̄ ista promissio
longioris vite sit nequissima quia contra dei bonitatem app
paret per tria exempla. Primum est. quia si aliquis iuuenis
dominum suuz (cui seruire et obedire tenetur et a quo omnia
bona sua haberet) per totam vitam suam impugnaret et ini
mico domini sui seruiret et obediret. et postea senio cōfectus
in fine vite sue vellet domino suo obedire et seruire. et suum
seruitium ei offerret iniquus contra dominū suum esset nec
multum tale seruitium domino suo placeret. sic est peccator
qui peccando offendit deum et seruit inimico dyabolo in iu
uentute sua. et in senectute pponit seruire deo oipotenti. Se

cundū est si aliq̄s recepisset dona maxima a domino suo ad
multiplicandum et lucrandum et q̄ ipse deberet habere lu-
crum superflue expenderet et p̄ nihilo daret in contemptū dñi
impie ageret et cōtra curialitatē dñi sui ingratus esset. sic ē
peccator q̄ corpus et aīam. sensus anime vires corpis. spā-
lia bona. spacūz vite et alia multa magna beneficia recepit
a deo et omnia ista expendit in cōtumeliā creatoris peccādo
multipl̄r ap̄teq̄s faciendo cōtra bonitatē dei De aīa quippe
que tradita est nob̄ a deo q̄si thesaurus p̄ciosus. sic d̄t **Gre-**
gorius **U**e mihi si talentū mihi traditū in animā meā neg-
ligenter seruauero. que p̄cioso sanguine agni incōtaminati
appreciatur De tempore dicit idem **Grego.** Non est tem-
pus tibi impensum quod nō a te eriget qualiter expensum
fuerit **T**ercū exemplū est. si est aliq̄s seruus dispensator bo-
noz. alicuius dñi q̄ bonū panem et bonum vinū et meliora
cibaria daret extraneis et inimicis dñi sui. et dño suo daret
de pane corrupto et de surfure ad comedendū et etiā de pu-
tridis carnibz et piscibus. daret quoq̄ ei ad potandū de vi-
ni sui fecibus impie ageret et contra dñm suū **S**ic est pecca-
tor illud quod pulchrius et melius est de vita sua. id est in-
uenturum et fortitudinē suam dat mūdo et dyabolo q̄ sunt
inimici xpi. et qd̄ peius est. i. nouissimū vite sue pponit deo
suo dare. nō sic faciebat **D**avid cū dicebat. Fortitudinem
meā custodiam. i. ad seruendū tibi. et **E**ccl̄. ait **N**oli affer-
re dño feces senectutis sed vinū libaminū floride inuentu-
tis. et de peccatoribz p̄niam differentibz **H**ec ait **Grego**
Satis alienus est a fide q̄ ad agendū p̄niam tempus senec-
tutis expectat. cum nullū diem vite sue in sua habeat pote-
state. idcirco iuxta consiliū **V**idori. Festinare debet vnus
quisq̄ ad deum penitendo dum potest. si dum potest nolue-
rit oīno cum voluerit tarde non possit. **I**git̄ festina ad peni-
tentiam carissime ne tardaueris vt non cum fatuis virgini-
bus finaliter excludaris.

De contemptu et odio mundi
Capitulum quartum.